

עִטְרַת שְׁלֹמֹה

פרשת פקודי

שבת החודש

כ"ח אדר תשפ"ה

שנה ט"ז גליון תשנ"א

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ו

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת ה' ליום ביד איתמר בן אהרן הכהן (פקודי לב כא).

הקדושה, כמו שכתב האור החיים הקדוש (שמות כו ז) וז"ל: מבואר בספר וזה חדש (ח) כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד וכו', וגלות הד' תלוי בזכות משה, ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

ביהמ"ק השלישי יהיה בזכות יעקב ומשה

הרי שגאולה העתידה ובנין בית המקדש השלישי שהוא נגד יעקב אבינו יבנה רק ע"י שיעסקו בתורה, כי הרי בחינת יעקב הוא ג"כ התורה כמ"ש 'תתן אמת ליעקב' (מזכ"ה), וכדאיתא בתיקון י"ז (תיקון יג דף כט). שמושה ויעקב המה בחד דרגא, רק שמושה מלגו ויעקב מלבר בסוד מדת התפארת, שהוא התורה (תיקון י"ז דף ו). ולכן משה הוא ג"כ בחינת בית המקדש השלישי שהוא נגד יעקב שהוא בחינת המכריע כדכתיב 'עקב חבל נחלתו' (דברים לב ט) ופרש"י והוא השלישי באבות, המשולש בג' זכויות וזכות אבי אביו וזכות אביו וזכות הרי"ג, כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים. שאברהם הוא בחינת החסד, ויצחק הוא בחינת הגבורה, ויעקב הוא בחינת התפארת המכריע ביניהם.

פי' הכתוב 'אלה פקודי המשכן משכן העדת עבודת ה' ליום' ולפי כל זה לא יש לפרש הכתוב אלה פקודי הוא לשון חסרון, על דרך 'לא נפקד ממנו איש' (מטות לח מט), 'המשכן משכן בגי' ב"פ קדוש, בחינת ב' בתי מקדשים שנחרבו כפרש"י, והטעם שנחרבו משום שהיה חסרון של העדת אותיות הדעת המכריע, אשר פקד מה שנחסר ע"י המקדש השלישי שהוא קודש השלישי להשלמת המשכת המוחין לז"א מה"ג נימין דא"א, שהוא על פי משה שיבנה בזכות משה כנ"ל. ואז יהיה עבדת ה' ליום היינו שבביהמ"ק השלישי יהיה העבודה ע"י הלוים, כמבואר בשער הגלגולים (הקדמה לה) עיי"ש.

פי' המשך הכתוב 'ביד איתמר בן אהרן הכהן'

וזה יהיה ע"י שבני ישראל יעסקו בתורה בימי הגלות, כאור החיים הקדוש הנ"ל שאין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, וזהו אומרו ביד איתמר מרמז לעסק התורה, כי הוא לשון איתמר שבתלמוד, וגם בן אהרן הכהן מרמז לעסק התורה, כמ"ש 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו' (מלאכי ב:). ועוד יש לומר בדרך אפשר שעשוי אנו מוצאים שאלעזר היה הכהן גדול, אבל לעתיד לבוא בביהמ"ק השלישי יהיה איתמר הכהן גדול.

טעם דמפרט הכתוב ג' פעמים את המשכן וכל כלי

וזהו גם כן הכוונה מה שמפרט הכתוב ג' פעמים את המשכן וכל כלי, שמרמז לג' בתי מקדשות, ולכן בפעם השלישי כתוב 'ויקם משה את המשכן' וגו', לרמז שביהמ"ק השלישי יקום רק בזכות משה רבינו, ע"י שבני ישראל יעסקו בתורה בימי הגלות.

רעוא דרעיון תשפ"ד

לשנותו מכל מקום, מיד תראה להפוך הדבר בשלך שמה הנכון הוא ההיפך לזה, ומאן מפים הזה הוא נכון או זה הנכון, ואז יבוא לך צד ההכרעה מבין שני ההפכים איזה דרך ישכון אור, מה שאין כן במחליט דעתו על צד אחד איכא למיחש לכמה קלקולים, והחוש והנסיון מעיד על זה ודפח"ח. עכ"פ אנו רואים מכלל זה המעלה הגדולה של צד השלישי כי הוא בחינת המכריע.

ג' בתי מקדשים מרמזים לג"פ קדוש

גם אנו מוצאים שהמלאכים אומרים ג"פ קדוש, כמ"ש 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש הו"ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג). ואם כן יש לרמז שמשכן" ב' גימטריא קדו"ש, כבוד 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח). והג' בתי מקדשים מרמזים לג"פ קדוש. עכ"פ אנו רואים מכלל זה המעלה הגדולה של בית המקדש השלישי כי הוא בחינת המכריע.

סוד ג"פ קדוש

והענין הוא עפ"י מה שמבואר בשער הכוונות (דרושי הורת העמידה דרוש ג) וז"ל: כי קוצא חד דשערי דרישא דא"א מתפשט למטה דרך אחר ומגיע עד רישא דז"א, ומאיר שפע גדול במוחין דז"א מן המוחין העליונים דא"א דרך ההוא קוצא דשערי הנמשך ממוחין דא"א, וכבר נתבאר כי הנימין דא"א הם י"ג נימין ונקראים קדוש, לפי שיש בהם ת"י נימין כמנין קדו"ש, וסודו הוא שם ההו"ה דמילוי יוד"ן שיש בו ד' יוד"ן, וכל יוד"ן כלולה מעשר הרי"ת, ועם עשר אותיות מילוי ההו"ה הרי"ת כמנין קדוש, והנה מספר הנימין הם י"ג שהם ג' הו"ו"ת דמילוי יוד"ן יהו"ה יהו"ה, ובהם י"ב אותיות ועם הכולל הרי י"ג, וכל הו"ה"ה מהם בהיותה מלאה היא בגי' קדו"ש, וכנגד ג' הו"ו"ת הנו"ן הו"ו"ו ג' פעמים ק"ק, אשר מהם נמשכת הארה גדולה דרך קוצא דשערי ומאיר במוחין דז"א, ובחינת הארה זו הורדת מן המוחין דא"א אל המוחין דז"א נקרא קדושה, כנודע כי כל סוד קדושה הוא במוחין שהוא סוד החכמה הנקרא קדוש, ואח"כ קדושה זו נמשכת אל חג"ת ואל נה"י, ואל יעקב ואל רחל עיי"ש.

שלימות המשכת המוחין לז"א מהי"ג נימין דא"א רק בביהמ"ק השלישי

נמצא ששלימות המוחין דז"א הוא ע"י המשכת הי"ג נימין דא"א לז"א, והוא בחינת ג"פ קדוש, ואם כן הג' בתי מקדשים שמרמזים לג"פ קדוש, יהיה שלימות המשכת המוחין לז"א מהי"ג נימין דא"א רק בבית המקדש השלישי שהוא משלים הקדוש השלישי שהוא בחינת המכריע כנ"ל, ואז יהיה 'מלא כל הארץ כבודו'.

משה יהיה גואל האחרון בזכות התורה

וזה איתא בזה"ק (ח"ב קט): שמושה ר"ת מ'ה ש'יהיה ה'וא ש'יהיה (קהלת ט ט), שכמו שגאל את בני ישראל מגלות מצרים, כמו כן יהיה הגואל האחרון. וזהו ע"י שיעסקו בני ישראל בתורה

מהו 'המשכן משכן' ב' פעמים

צריך להבין מה שכבר דקדקו המפרשים על הא דכתיב 'המשכן משכן' ב' פעמים, ורש"י פירש רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל. מה שייך לכאן להזכירם.

למה מפרט הכתוב ג' פעמים את המשכן וכל כלי

ועוד צריך להבין מה שאנו מוצאים בפרשה, שמפרט הכתוב ג' פעמים את המשכן וכל כלי, פעם הראשון כשבני ישראל הביאו את המשכן והכלים למשה רבינו כדכתיב 'ויביאו את המשכן אל משה' וגו' (לט ל), ופעם השניה כשהקב"ה ציוה למשה רבינו להקים את המשכן כדכתיב 'ביום החדש הראשון באחד לחודש תקים את המשכן' וגו' (מ ב), ובפעם השלישית בעת שהקים משה רבינו את המשכן כדכתיב 'ויקם משה את המשכן' וגו' (מ יח).

ג' בתי מקדשים בזכות שלשה אבות

ויש לבאר, הדנה אמרו חז"ל במסכת פסחים (פח). וז"ל: ואמר רבי אלעזר, מאי דכתיב 'והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל ה' הו"ה' אל בית אלהי יעקב' וגו' (ישעיה ב ג), אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק. אלא לא כאברהם שקראו ה', ולא כיצחק שקראו שדה, אלא כיעקב שקראו בית. וכתב אצ"ח הגה"ק בעל המגלה עמוקות (ויצא) שבית המקדש הראשון הוא נגד אברהם שקראו ה', ובית המקדש השני הוא נגד יצחק שקראו שדה, ובית המקדש השלישי הוא נגד יעקב שקראו בית עיי"ש.

התורה יש בה ג' בחינות

גם רואים שהתורה יש בה ג' בחינות, כמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (פח). דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, בריך רחמנא דיהב אוריאן תליתא, לעם תליתא, על ידי תליתא, ביום תליתא, בירחא תליתא. וכן יש עוד הרבה דברים שהם שלשה בחינות.

בחינת שלש הוא עולם התיקון שהוא הכרעה

כי בחינת שלש הוא עולם התיקון שהוא הכרעה, כי עולם התיקון הוא כשנעשה העשר ספירות כסדר ג' קוין כידוע (עין חיים ש"ט פ"א), למשל החסד בקו הימין והגבורה בקו השמאל, והתפארת שהוא בקו האמצעי כולל בו חסד וגבורה ומכריע ביניהם בקו הרחמים (וזה"ק ח"א רנא). וכבר אמרנו כמה פעמים שאדם השלם הוא מי ששומע ויכול להבין ב' הצדדים ואז הוא יכול להכריע באמת ביניהם, כי אם אדם שאינו מבין רק צד אחד והצד השני לא, אזי אין ביכולתו להכריע באמת, וכ"ש דיין ורב צריך לשמוע ולהבין את השני הצדדים ואז יגיע להכרעה אמיתית. וכדאיתא בספ"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת משפטים אות יב) וז"ל: לכה אני אומר לך למסור כלל גדול מה שקבלתי מגדול אחד, וכו' תחזק ואל תרף, והוא תועלת גדול הן בעבודת הש"י או במילי דשמיא, או במילי דעלמא. והוא כי אחר שהסכים שכלך באיזה דבר לעשותו בהחלט גמור שכמוזמה לך שהוא הנכון בלי

עטרת פז

אמרות טהורות מרבותינו זי"ע

ויהי זהב התנופה (לח נד).

והטעם שבעולם הזה החסידים יותר נטהרים, והרע שבהם מועט, והקליפות אי אפשר להם לאחוז בחסידים, עיין בפרי עץ חיים (שער יום הכיפורים פ"ז), והטעם הוא, כי כל מיני שפע שיורד על ידי גבורה, משתנים בדרתן למטה, ולכן נקרא 'זהב התנופה' [זהב הוא בחינת גבורה] שצריך להרים, שלא יתפשט למטה, שלא יתאחזו בו הקליפות, מה שאין כן בבחינת החסד [שהוא בחינת כסף], שהוא אור קדמאה, שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו, אינו מתעבה ואינו מתיש כחו, וכל כך אורו גדול למטה כמו למעלה, ומכאן ומסמא עיני הקליפות, שאי אפשר להם באין פנים, לינק ולהינות מאור הגדול הזה, שלא נשתנה מבחינתו, ולכן כל מיני שפע, אנו צריכין להמשיך מצד צדקה וחסד לעורר החסידים.

נתיב מצותיך מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וַיֵּשֶׁם אֹתָם עַל כְּתַפְתּ הָאֶפֶד אֲבִי וְזָרְחָן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל פֶּאֶשֶׁר צִנֶּה הוּי"ה אֶת מֹשֶׁה (לח ז).

רוצה לומר 'וישם אותם' השלשה ברכות בני חיי ומוזני, שהם מרומזים לעיל 'משבצות זהב' הם מוזני, 'פתוחי חותם' הם חיי,

'בני ישראל' הם בני, 'על כתפות האפד' ר"ל 'האפד' היא השכינה הקדושה, והיא כביכול תשא הג' ברכות על כתפיה תמיד, והוא בזכות 'אבני זכרון לבני ישראל' שהתורה הקדושה ציוו להם תמיד לזכרון לקיימה, 'כאשר צוה ה' את משה' לקיים כל התורה כולה, שבזכות זה לא נחסר לישראל לעולם ג' ברכות אלו אמן.

בן ביתי מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמִּלְאָכָה וְהָנֵה עֲשׂו אֹתָהּ פֶּאֶשֶׁר צִנֶּה הוּי"ה כֵּן עֲשׂו וַיִּכְרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה (לח מג).

פירש"י וז"ל: אמר להם, יהי רצון שתשרה השכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וכו'. ולכאורה קשה, וכי כל ישראל עשו את המשכן, הרי רק בצלאל ואהליאב והחכמי לב עשו אותו, ומפני מה אמר משה יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם. אלא יש לומר דגרמא כאן דראה משה רבע"ה דהמשכן אינו ניצחי, וגם שני בתי מקדשים כמו שגרמא במש"כ 'משכן משכן' ופירש"י ז"ל דנתמשכן בעונותיהם של ישראל, אך בית המקדש המקווה במהרה בימינו, יבנה ע"י התורה והמצוות של כלל ישראל הצדיקים, כדברי רש"י ז"ל עה"פ (שמות טו ז) 'מקדש ה' כוננו ידיך'. וזה דאמר משה יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם, היינו שביט המקדש המקווה שיבנה ע"י מעשה ידיהם של צדיקים כדברי חכמנו"ל (כתובות ה ע"א) גדולים מעשי צדיקים ממעשי שמים וארץ שנאמר 'מקדש ד' כוננו ידיך', וזהו שביקר להם משה רבינו על לעתיד שתשרה שכינה במעשה ידיכם לבניו השלישי שיבנה ע"י תורה ומצוות של כל בני ישראל.

פרי חיים מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

וַיִּתֵּן אֶת הַשְּׁלָחַן בְּאֶהָל מוֹעֵד עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן צִנֶּה מִחוּץ לַפְּרָכָת (מ כב).

רוצה לומר 'אהל מועד' הוא אהלה של תורה, כנודע מרז"ל. נמצא שזהו שאמר הכתוב 'ויתן את השלחן באהל מועד' היינו שתלמוד על השלחן בתורה הקדושה, אז יהיה השלחן הזה דקדושה כמ"ש 'זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא כב), כדאייתא בוחר בפרשת תרומה (ח"ב קנז): לזה אמר 'ויתן את השלחן באהל מועד' באהלה של תורה. 'על ירך המשכן' ר"ל כאן אמר טעם על הנ"ל, כלומר, 'משכן' הוא השכינה הקדושה, כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (לעיל כה ח). וזהו ג"כ מרמז 'על ירך' כי איתא בע"ח (שער היוזגים פ"ג) שבינה נקרא מלפני ה', שהוא יותר פנימי מן הווי"ה ב"ה, אבל המלכות נקראת לפני ה', שהוא לפניו של הת"ת ע"כ. לזה אמר כשהוא 'על ירך המשכן' היינו שלחן אשר לפני ה' מלכות, שכינה הקדושה. ואם השלחן הזה הוא בקדושה, שהשכינה הקדושה שורה על השלחן הזה, אז מזה בא לאיש הזה 'צפונה' עשירות גדולה כמ"ש מצפון זהב יאתה (איוב לו כב) כנודע. 'מחוץ לפרוכת' ר"ל אפילו שנראה מול של האיש הזה שיהיה ח"ו עני ואביון ופרנסתו בדוחק, אעפ"כ אם השלחן שלו 'לפני הווי"ה' כנ"ל, אז משפיע לו השי"ת השפעת עשירות, מצפון זהב יאתה, 'מחוץ לפרוכת' בלי שום מסך מבדיל, היינו מפנימיות דקדושה, ששם לא נמצא שום פרוכת המבדיל, ויהיה לאיש הזה עושר וכבוד וחיי נחת והבן.

בן ביתי מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

הבאות סתם שהיה נכנס, כיון שהוצרך העני להסתלק לדיברות של משה ממילא היה מסתלק, נשאר הבאות לכהנים וכיוצא לדיברם הצריכים, ולכן הוצרך לומר 'לדבר אתו' שלא ישמע ובבא משה בכל עת שהיה נכנס היה מדבר עמו, כי כיון שהדיברות היה בהסתלקות העני הוצרך לשלול כמה הבאות של משה שהיה בעת הסתלקות העני ולא דבר עמו, אבל אם לא היה הדיברות אלא בעת 'שכן עליו העני' למה ישלול ולמה יסתלק העני לדיברות והבן.

וכל עיקר הודעת התנא להורות לנו שהפסוק 'כי שכן עליו העני' הוא מוכריע בין הכתובים, והוא דמכריע, ראה נועם דברי התנא אמור מעתה כל זמן שהיה העני שם לא היה משה נכנס שם נסתלק העני היה נכנס עמו ומעתה ראה נעמות דבריו ששינה לשונו בלשון 'אמור מעתה', דהיינו שלא תאמר הפירוש כמו שאמרת עד הנה כי שכן עליו העני ולא היה נכנס אלא לדיברות, אלא אמור מעתה כל זמן שהיה העני שם לא היה משה נכנס שם, דהיינו אף לדיברות לא היה יכול לנכנס, נסתלק העני נכנס ומדבר עמו, כי אפילו לדיברות הוצרך להסתלק העני, ויבא לנכון תיבת 'ומדבר' אשר נדחק בה הרב, ולדרכי זהו עיקר הרבותא של התנא שהשמיענו שאפילו לדיברות הוצרך העני להסתלק.

ומעתה יבא לנכון דברי רבי יוסי שאמר אל תתפלא על התנא שאמר בעת שהוצרך משה לדבר עם הקב"ה נסתלק העני, הרי הוא אמור ולא יכלו הכהנים לעמוד ולשרת הרי שהכהנים הוצרכו גם כן לשרת לפני המקום אעפ"כ לא יכלו לבוא, אף אתה אל תתמה על משה אע"פ שהוצרך לנכנס לדיברות אעפ"כ לא יכול עד שנסתלק העני. ואם יקשה לך מה לך לדמות משה רבינו שרב כחו לכהנים, ולכן מביא ראיה ושוותי כפי עליך עד וכו', הרי אפילו משה הוצרך שמירה מן המחבלים, ואם יקשה לך מה סברא הוא זאת ששלחו של מקום יירא מן המחבלים, ולכן אמר אשר נשבעתי באפי כשישוב אפי אוי יבואו אל מנוחתי ולא בעת העמדת האף אלא בעת רצון, והבן מאוד דבריו הנכונים. עיין בדברי הרב רבינו בעל קרבן אהרן ותבין את דבריו היטב ידקדוק לשון זה שאמרנו ונסתלקו כל הקושיות והמנוכות בעזר ארון יחיד ב"ה וב"ש.

עשירית האפה מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

כי ענן ד' יומם על המשכן תמיד, והיאך דיבר עמו הקב"ה, אלא נכנס בתוך הענן ומדבר.

ומעתה הוקשה התנא שיהיו הכתובים מכחישים זה את זה לפי הנחה זו, כי באומרו 'ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו' תיבת 'לדבר אתו' הוא מיותר, כי באומרו 'ובבא משה אל אהל מועד' וישמע את הקול מדבר אליו' היה די לו, כי עיקר משמיענו שם הפסוק אופן הדיבור שהיה מעל הכפורת אל אהל מועד היה די לו כנ"ל, אלא ודאי אילו אמר כך היה נשמע בכל עת שהיה בא אל אהל מועד וישמע את הקול, ולכן בא תיבת 'לדבר אתו' שזה וישמע את הקול לא היה אלא בעת שבא לדבר אתו, ושולל הבאות סתם שהיה משה נכנס שלא היה מדבר עמו בכל עת שנכנס.

ומעתה הרי הכתוב השני מכחיש זה שאמר 'ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו העני' דהיינו סתם ביאה לא היה נכנס כלל מפני העני אלא לדיברות על ידי קריאה נכנס, ומעתה הכתובים מכחישים זה את זה, שמיטור תיבת 'לדבר אתו' מוכח שמשה היה נכנס באוהל מועד בכל עת שרוצה אלא שהדיבור לא היה אלא בעת נכנס לדבר עמו, ומפסוק זה נראה שמשה לא היה נכנס בעת שכן עליו העני אלא לדיברות, אבל לדיברות היה נכנס בתוך העני, ממילא לא נסתלק העני כלל אלא בעת המסעות בעת פירוק המשכן, אם כן למה לי יתור תיבת 'לדבר אתו' הרי לא היה נכנס אלא לדיברות. והיה יותר נכון לכתוב 'ובבא משה וישמע את הקול' שלא בא אלא לשמוע את הדיבור, כי כיון שהדיברות היה בתוך העני לא יכול משה לבא סתם ביאה 'כי שכן עליו העני', ומעתה הכתובים מכחישים זה את זה, כי מפסוק 'לדבר אתו' מוכח שהיה בא לתוך העני אפילו שלא לדיברות, כי כיון שהדיברות היה בתוך העני למה יסתלק העני, ופסוק זה מכחישו שלא יכול משה לבא אל אהל מועד אלא לדיברות, ואמר התנא 'הכריע כי שכן עליו העני' כי התנא בא לסתור הנחה זו, והנחה שלו הוא אפילו בעת הדיברות והקריאת הוצרך העני להסתלק.

ולפי פירושנו 'כי שכן עליו העני' שלא יבא משה לעולם בתוך העני אלא שהוצרך העני להסתלק בעת דיברות באהל מועד, ומעתה יכריע הפסוק הזה כי תיבת 'לדבר אתו' שולל

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבותינו זי"ע

וְלֹא יָבֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן וּבָכַד הוּי"ה מִלֹּא אֶת הַמִּשְׁכָּן (מ לח).

כתוב אחד אומר 'ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו' (במדבר ז פט), וכתוב אחד אומר 'ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד' (שמות מ לה), הכריע 'כי שכן עליו העני', אמור מעתה כל זמן שהיה העני שם לא היה משה שם, נסתלק העני היה נכנס ומדבר עמו. ר' יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר 'ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני כי מלא כבוד ה' את בית ה' (דה"ב ה יד), מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל, וכך הפסוק אומר 'ושכותי כפי עליך עד עבר' (שמות לג כב), מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל, וכך הפסוק אומר 'אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנוחתי' (תהלים צה יא), כשישוב אפי יבואו אל מנוחתי.

תורת כהנים (י"ג מידות פ"א פסקא ח)

כתוב אחד אומר 'ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וכתוב אחד אומר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד וכו'. הנה הרב [קרנ אהרן] זללה"ה פירש בכאן פירוש ולא רציתי להאריך בקושיות ובדוחקים הגדולים הנופלים לפי פירושנו, כי כל דברי התנא קשה להבנה לפי דבריו, וגם דברי רבי יוסי הגלילי אינם מובנים כלל, וכי בא התנא להודיענו דבר שתינוק יכול לפרש שאין שום הכחשה בפסוקים אלו, דהא הכתוב מפרש בהדיא הטעם כי שכן עליו העני.

ונבאר בעזר אלקי כי פשטות הכתובים לכאורה מובנים וכן הבנים הרב לפי אמת, 'ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו העני' זה הוא כשלא צריך לדבר, אבל אם הוצרך לדיבור הרי קדמה קריאה לכל הדיברות בודאי היה נכנס אפילו בתוך העני ומדבר עם השכינה, וזה לכאורה פשטות הכתוב (שמות מ לח)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' ו'זר זהב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמירנא זי"ע

הלכות ימי ניסן

אין אומרים למנצח ועקידה.

בכל ימי ניסן אין אומרים למנצח יענק, ולא עקידה, כי כך הוא על פי מרן האר"י, וכך הוא מנהג ספרד דבכל יום שאין אומרים תחנון על פי עיקר הדין אין שם אמירת למנצח^א ולא עקידה^ב, עיין פרי עץ חיים (שער קריאת ס"ת פ"ד)^ג, וכך צריך לינהוג.

(שוה"ט סימן קלא ס"ח)

קריאת הנשיאים בספר תורה, והאם מברכין.

הנהגים^ד לקרות הנשיאים בראש חודש ניסן בצבור יקראו בלא ברכה^ה, אבל לדעת גת וורדים (כלל א סימן מט)^ו צריכין לברך, והנשיאים יקראו ג' כמו בחנוכה, ויברך בכל יום, ואפשר ובנשיאים כיון שאין בו לשלשה קרואים לא יברך.

(שוה"ט סימן קלה ז"ז סק"ב)

מסגרת השלחן

וכן זה הנשיא הקריב וכן זה הנשיא הקריב כן, אלא לכל אחד היה לו סודות מיוחדות. ובה הדרך דרך מדרש רבות לבאר טעמים לכל נשיא ונשיא טעם אחר, וגם דברי הרבות הם סודות מופלגות מושגות למי שחלק לו השם מהחכמה האמיתית. ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום, וכאשר נהגו הספרדיים לומר בכל זמן וזמן מזמורים מעניינים של יום. ומצאתי כתוב בכתבי הקודש דהאר"י ז"ל, וכן מצינו הים נקרע ל"ב קרעים, כמו שנאמר (תהלים קלו ג), לגזור ים סוף לגזרים, לכל שבט ושבת בפני עצמו.

מובא בבאה"ט (סימן תכט סק"ו) שכתב - ועש"ל^ה שיש לקרות בניסן כל יום הנשיא שלו, ובי"ג פרשת בהעלתך עד כן עשה את המנוחה. וכן בסידור **יעב"ץ** (דיני חודש ניסן) דינש יחידים שנוהגים לקרות וכו', וכן מזכיר החיד"א בעבודת הקודש (מורה באצבע סימן ז) אמנם שם לא כתב לקרות בס"ת.

ה. בליקוטי מהרי"ח (הנהגת חודש ניסן), כתב - והנה יש מקומות מוציאים ס"ת לקרוא בו הנשיא, ויש מפקפקין במנהג הזה דמשמע בירושלמי דאין לקרות בס"ת בלא ברכה, עיין שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן קעה), אך ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן להוציא הס"ת לקריאת נשיא ה"ה מרן הגה"ק מו"ה חיים האלברשטאם מצאנז ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודה ט"ב מסיגעט זי"ע, ובודאי גם רבותיהם היו נהגו כן, עכ"ל.

ו. מובא בברכי יוסף (סימן קלה סק"ב) - ומ"ש הרב גת וורדים (כלל א' סי' מט) דבאיזה יום שיסכימו עשרה לקרות בספר תורה שפיר דמי, ויוציאו ספר תורה ויקראו בברכות מפני כבוד צבור, והלואי שיקראו כל יום, אלא דלא תקון רבנן קריאה כל יום מפני הטורח וכו', עש"ב. אין דבריו מחוורים, ואין להאריך. וכן רבינו הביאו לפני זה את דבריו וסיים - אין דבריו מוכרחים. אמנם בקריאת משנה תורה בהושענא רבא סובר רבינו כגנת ורדים שאפשר לקרות בברכה, ע"ש בור זהב הנ"ל.

צבי מזידיטשוב זל"ה^ה] ורבינו רבי **יעקב יצחק מלובלין** זל"ה^ה, שלא אמרו בשום יום שאין אומרים תחנון, וכן בברית מילה גם כן, עכ"ל. ומה שהביא רבינו ממורי דודי, כ"ה בספרו **עטרת צבי** (פ' בהר דף קיא:) וז"ל: וסוד לבם למקום (ברכות ל.) יוצא מן ה' יראה, סוד קביעת מקום, ויקרא אברהם שם המקום^ו ה' יראה, ולכן תקנו קדמונינו לומר פרשת עקידה אחר ברכת השחר קודם הקרבנות, בסוד קביעות מקום לקבוע מקום, ולכלן לב"ם למקום^ז, ובה תבין למה בשבת ויו"ט ימים המקודשין אין אומרים העקידה, כי בשבת אמרין שאני שבת דקביע וקיימא וכו', וכל ימים מקודשים יש להם הארה מיום השבת, לכן אין צריך קביעות מקום וכו', ע"ש. וכ"ה בסידור **יעב"ץ** ובעל **התניא**, וע"ע בליקוטי מהרי"ח ובנימוקי או"ח (סימן א סק"ג).

ג. שכתב שם, ומזמור יענק י"י ביום צרה שאומרים בשחרית קודם ובא לציון, הוא סוד הבריה. והנה ע"י הקדיש שאמרנו אחר העמידה הורדנו סוד האצילות לבריה. אמנם באצילות נתעברה המלכות ע"י זיווג בנפילת אפים, וירדה כאן בבריה מעוברת. אמנם עתה בבריה היא יולדת, ולכן היה צועקת עתה סוד הע' קלין של היולדת כנו' בזה, נגד ע' תיבין שבמזמור הזה, ואח"כ יולדת הנוקבא דז"א, ע"כ. הרי שנראה בזה כוונתו שמזמור למנצח קשור לתחנון, לכן כשאין אומרים תחנון א"א למנצח.

ד. מקור מנהג זה הוא מהשל"ה (מסכת פסחים, נר מצוה אות ו) שכתב בא"ד - וכמו שכתב הטור (סימן תכ"ט) בשם **מסכת סופרים**, דאין מתענין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן, וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם כו'. נלע"ד מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם. ולא לחנם כתבה התורה כל שבט ושבט ופרטה הקרבן, אף על פי שכולם היו שוות, והיה מהראוי לומר בדרך קצרה,

א. בענין אמירת למנצח יענק בימים שאין אומרים תחנון, כתב הרמ"א (סימן קלא ס"א) בימים שאין אומרים תחנון אומרים למנצח, מלבד וכו'. והפר"ח (שם סק"א) כתב אבל אין אנו נוהגין כן, אלא שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים למנצח. וזה מש"כ רבינו שהוא מנהג ספרד. וכ"ה בשכנה"ג (הגה"ט אות ג), מובא בשלמי ציבור (דף קנד:), ובמאמר **מרדכי** (סק"ה) וחסד לאברהם מובא בכף החיים (סקל"ז), וכ"ה בסידור הרב בעל התניא, ודרכי חיים ושלום (אות רל), ועיין בשער הכולל (פי"א סקי"ח).

אמנם דעת רבינו במה שכתב שאין אומרים תחנון 'על פי עיקר הדין', הוא דווקא במקומות שכתוב בהלכה שאין אומרים תחנון אין אומרים למנצח, ולא כלל הוא בכל מקום שא"א תחנון כמנהג הספרדים. וביומי דינסן איתא בשו"ע (סימן קלא ס"ז) ומנהג פשוט שלא ליפול על פניהם בכל חדש ניסן, וכן בשו"ע (סימן תכט ס"ב) אין נופלין על פניהם בכל חדש ניסן. והטעם כתב **בב"ב** מפני שי"ב נשיאים הקריבו ביי"ב ימים וכל ימי הקרבן היה יו"ט שלו, וערב פסח וימי הפסח גופא ואסרו חג, אם כן יצא רוב החודש בקדושה, לפיכך עושין כולו קודש. וממרן האר"י ז"ל בפע"ח (שער נפ"א פ"ג) מתבאר הטעם ממה שכתב בסוד נפילת אפים, שירד ויפול עצמו עד עשייה, ומשם יעלה מ"ג בסוד ב"ן הרמוז בכאן. והענין, כי הלא הצדיקים ירשו ארץ, וארץ העליונה יתבי בין תרי צדיקים צדיק עליון וצדיק התחתון, יוסף ובנימין. וכתב בהגהה שם מהו"ר **מאיר פאפיראש** ז"ל, וזה לשונו: נפילת אפים [הוא] בסוד הפלת סטרא אחרא, לכן בכל ניסן ותשרי ושבט ויו"ט אין צריך ליפול, כי כבר נפל הסט"א, ע"ש.

ב. בענין אמירת עקידה בימים שאין אומרים תחנון, כתב רבינו בשוה"ט (סימן א ס"ז) בימים שאין אומרים תחנון לא יאמר פרשת עקידה. ובזר זהב (שם סקי"א) כתב, בסידור רבי שבתי זל"ה^ה (ח"א דף לו:) כתב שלא יאמר בשבת וראש חודש עקידה, וראיתי למורי דודי [רבי

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: (שמות יב ב)

פרשת החודש

ביאור הפסוק 'החודש הזה לכם' וגו'

ומדי דברי בזה, עלי לבאר הפסוק 'החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה' (שמות יב ב) אשר עמדו בזה כל המפרשים, לבאר הפסוק הלו, לכן גם אנחנו לפי קוצר דעתנו אפרשנו כיד ה' הטובה עלינו.

ביאור 'בכל נפשך' ו'בכל מאדך'

דנודע שנצטוונו לעבוד את ה' בכל לבנו ונפשינו ומאודינו, שיהיה הכל חשוב כלא ממש נגד אהבתו ית"ש. והנה הדברים הלו דרשו רבותינו הקדושים (ברכות נד.) 'בכל נפשך' (דברים ו ה) אפילו נוטל את נפשך, 'ובכל מאדך' יש אדם שממונו חביב עליו מגופו, יאהוב השם בממונו. אבל על 'בכל לבבך' לא מצוינו לרבותינו הקדושים שילמדו לנו בזה איזה סדר עבודה, כי אם בשני יצריך. וזה צריך ביאור. לזה נראה לנו דמלמד לנו שלא להרהר אחרי מידותיו ית"ש, ושנדע שכל המקריות מהמקרים, יהיו בסוד אמונה, שהכל מאתו ית"ש, ולא יפול בשום פעם מאמונה, וזהו דרשת רבותינו על 'בכל מאדך'.

מה שלא מנה הרמב"ם אמונת חכמים

ואעתיק מה שמצאתי בדרשות (אלישיך ויקרא כג), שבכל המצות אדם נידון אחרי רובו, אם קיים רוב המצות הרי הוא צדיק גמור. אבל מה שנתלה באמונת דתנו ב"ג עיקרים שמנה הרמב"ם בזה צריך להאמין בכולו. ולדעתי עוד נוסף על י"ג עיקרים מה שלא מנה הרמב"ם הוא אמונת חכמים, אשר הוא משרשי האמונה גם כן, כי אם יפול אדם מאמונת חכמים ויבזה אותם, הוא נמנה ברמב"ם (פ"ג מהלכות תשובה ה"ו), ואלו שאין להם חלק לעולם הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל פשעם וחטאם לעולמי עולמים, המינים והאפיקורסים והכופרים בתורה. וכתב בהלכה ח', פירוש של הכופרים בתורה, הוא המכחיש במגידי תורה שבעל פה, והשוה לזה לאומרי אין תורה מן השמים, וכמו כן לאומר שזאת התורה תהא מוחלפת, ואחרי אשר רבינו הרמב"ם מנה ביסודי אמונה שלנו שמעיקרי האמונה להאמין שזאת התורה לא תהא מוחלפת, א"כ צריכים אנחנו להוסיף מעיקרי אמונת דתנו ג"כ להאמין בחכמים ובדבריהם, על כן חוב גמור למי שרוצה שיאור נפשו באור החיים, שיאמר כל פעם 'אני מאמין באמונה שלימה שכל דברי חכמים וחידותיהם, הן פשטן של דברי רבותינו, והן דברי אגדה, הכל מאמתה של תורה, ואין בין דברי נקודה אחת מדברי הפסוק 'שמע ישראל' לדברי רבה בר בר חנה (ב"ב עג.) ושאר דברי אגדתא'.

סוד אמונה בלבא תליא מלתא

ונודע דסוד אמונה בלבא תליא מלתא, כאשר יתבאר אצלינו ברצות השם במקום אחר, על הקושיה הנאמרת

ב'עין חיים' על 'לב', למה פעם נקרא מלכות, ופעם נקרא ת"ת, ופעם נקרא בינה, ואמרנו דמקור הלב הוא ת"ת, אבל נודע דת"ת עולה בסוד ו' הדעת לעשות יחוד דחו"ב, וגם היחוד השלם שיהיה ת"ת ומלכות ביחודא חדא, ונודע שמלכות הוא אמונה, בסוד 'ויהי אומן את הדסה היא אסתר' (אסתר ב ז), לזה צוה לנו השם הנכבד בתורתו הקדושה לאמור 'בכל לבבך' כלומר בכל האמונה לקבוע יחודך באחד, שלא יסור ח"ו מלבך.

ב' מיני מסירות הנפש

ונודע מדרשי הקודמים, דב' מיני מסירות הנפש הוא, אחת להעלות נשמתו בסוד קדושת השם, והשני הוא לאתר דמותא שריא, ושניהם מרומזים בתיבת 'ובכל נפשך', דהיינו 'נפש' הוא לאתר דמותא שריא, ו'ך' פשוטה, מרמז על העלאת נשמתו בסוד קדושת השם, וקצתו כאן בביאור הדברים האלו, כי כבר הארכתי לעיל בזה (כשעז חג הסוכות, במאמר עשרה מאמרות מר"ה ומקורם ואילך).

ארבעה מיני העבודה

היוצא מדברינו אלה, שבארבעה מיני העבודה האלו, צריכים אנחנו לאהוב את השם, דהיינו, א' בכל ממונו שלנו. ב' ובכל מיני האמונות. ג' להעלות נשמתו בסוד קדושת השם. ד' למסור עצמו לאתר דמותא שריא, בשביל להעלות כל הנשמות החבויות בעמקי הקליפות.

החידוש בחודש הזה להוציא כל הנשמות מעמקי הקליפות לזה התקינו לנו רבותינו הקדושים קודם זמן גאולתנו, לקרוא ארבע פרשיות אלו, כי לא את אבותינו בלבד גאל השי"ת, אלא שנודע מדברי רבותינו (פ"ח שער הלולב פ"ח) שבכל שנה ושנה לבד מלידת הנשמות החדשות הנולדים בחג הקדוש מוויזוג דשמיני עצרת הנעשה בכח מעשינו, אלא שצריכים אנחנו גם לראות בחידוש החודש הזה, להוציא כל הנשמות מעמקי הקליפות, כאשר תקנו לנו נוסח התפלה (עיין בספר קב הישר פרק פח) 'יהי רצון מלפניך ה' שתאיר היום בחסדך הגדול על נשמתין קדישין דמתחדשין כצירפין'.

ענין קריאת הארבע פרשיות

לזה צוה לנו רבותינו הקדושים לקרוא ארבע פרשיות האלו, אשר בזולתם לא יתכן גאולתנו, כי אם אחרי ארבעה עבודות הנ"ל, דהיינו א' בממונו שלנו ליתן צדקה בפרשת שקלים. ב' ואחר קביעת אמונה אל עולם בלבנו בפרשת זכור. ג' ואחר מסירת נפשינו כנודע מהנ"ל, דהיינו להעלות נשמתו בסוד קדושת השם בפרשת פרה. ד' ולמסור עצמו לאתר דמותא שריא, בשביל להעלות כל הנשמות החבויות בעמקי הקליפות בפרשת החודש. ומרומזים ארבע קריאות האלו לארבעת העבודות הנ"ל.

'צדון דברים' מאמר בעשור לחודש

דעת הרמב"ן

מצוה ד' קידוש החדש באות יו"ד של אנכי.

מצוה ד'. מצות עשה לקדש חדשים ולחשוב חדשים, שנאמר (שמות יב ב) החודש הזה לכם ראש חדשים. והרמב"ן (על ספר המצות להרמב"ם שורש השני) מנה לשנים, קידוש חדשים וחישב עוד מ"ע לחשב חדשים ושנים, לידע איזה חדש או איזה שנה צריכין לעבר, שנאמר (דברים טז א) שמור את חודש האביב, ושמרת את החוקה הזאת למועדה (שמות יג א).

דעת הסמ"ג

והסמ"ג (מ"ע מצוה מז) הוסיף עוד מצוה, מ"ע לחשב תקופת ומזלות ומולדות, שנאמר (דברים ד ו) ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, 'איזהו חכמה ובינה שהוא נגד העמים', שכל חכמת ישראל הוא באמת חכמת התורה חכמת אלהות, והעמים לא ישיגו זה, כי אינו משורשן ומחלקן, ואיזה חכמה ובינה שהוא לעיני העמים ונגד העמים, 'הוי אומר זה חישב תקופת ומזלות' (שבת עה.), שכל מזלות שבעולם עשיה, הכל מושרש בשורש העמים כידוע, ואותו החכמה היא לעיני העמים, שמשגיגין זאת, ועל ידי זה ידע לעבר שנים להשוות שנות החמה עם שנות הלכנה. וצריך לידע המזלות, כי לפעמים עושין איזה סניף כגון אם בכיר ולקיש וכו', דין הוא אדרו כו' (סנהדרין יח:).

טעם המצוה

טעם מצוה זאת ידוע, שצריך לקבוע המועדות בזמנו, וצריכין לקדש החדשים, דהיינו שיחשבו הבית דין בחשבון וידעו אם הוא ביכולת שיתראה הלכנה אם לא. וטעם החשבון כטעם ענין ברכות בחשבון (שה"ש ז ה), כל חשבון הוא בסיהרא קדישא (זח"ג רכ:), והוא עלמאת שפירה דלית לה עיני, וכשעני העדה מושבין בחידוש הירח או בעיבור השנה, נמשכין לה עינים להביט לתאין ולהתקשט במעשיהם, ולכן כל החשבון הזה תלוי ביד בית דין דלתתא, כי שכינה בתחתונים צורך גבוה, והם קובעין לה יום המועד להשיב נפשה למנוחיה עם קשומי ויחודי מעשיהם, ולכן עוד מצוה שיכאו עדים בראיית הלכנה, הן הן עדיה וקשומיה המעידין לה על חידושה, ושלא נתערב עם בניה ועמה אל זר.

ברכת הבית דין

ואח"כ אומרים הבית דין מקדוש מקדוש (ר"ה כד.). [מכאן לשון מסכת סופרים פ"ט מ'] ומברכין ברכת אשר גידל חורשי הורם, (חורשי הוא המחשבה, הורם הוא השכינה, חדר הורתי (שה"ש ג ד)), ולמדם זמנים חדשים טובים, (זמן הוא ז' פעם מלך, וז"ל מלכין קדמאין הנתבררין ונתחדשין ונעשין טובים, והרע נופל לעומקא דתת"ר), וירח בליל לבנה מינה נבונים סודרי עיתים, (ירח נקראת בעת חסרונה הגדול, בחשכה הגדול, ולבנה נקראת בעת שנתלבן פניה, המאירין מאור השמש, וזה ירח בליל, דהיינו שהירח היה בבחינת ליל, בחשכות גדול, ונבונים סודרי עיתים מינה אותם ללבנה, שמחשבין מולדה ויודעין שכבר נתלבן פניה המאירין אף שלא נראה לעינים אלא ירח בליל, וזהו רמז שמקדשין החדשים אף בלא עדים, כמו בעת הגלות שר' הלל נשיא קידש אותם עד אלף השביעי), פילס צוריו קיצי רגעים, שבהם מתקן אותם חדשים ומועדים, דכתיב (תהלים קד ט) עשה ירח למועדים שמש ידע מבווא, ואומר (ישעיה סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה. וחותם מקדש ישראל וראשי חדשים, הודו לה' כי טוב, ביום הזה בירושלים ששים ושמהים כולנו, אליהו הנביא במהרה יבוא, מלך המשיח יצמיה בימינו את הימים בשנים, ירבו שמחות בבנין בית המקדש.

ויענו העם ויאמרו: אמן. ירבו בשורות טובות בישראל, ירבו ימים טובים לישראל, ירבו תלמידי תורה בישראל, מקדוש החודש מקדוש בראש חדש, מקדוש בזמנו מקדוש בעיבורו, מקדוש בתורה מקדוש בהלכה (להלכה), מקדוש בעליונים מקדוש בתחתונים, מקדוש בארץ ישראל מקדוש בציון, מקדוש בירושלים מקדוש בכל מקומות ישראל, מקדוש בפי רבותינו מקדוש בבית הוועד. והן י"ג פעם מקדוש.

'אוצר החיים' שמות דף נג.